

Н.М. Шкворченко,
кандидат філологічних наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет,
м. Одеса, Україна

СУЧАСНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС

Проблема ефективності мовної комунікації та мовного впливу є багатогранною і надзвичайно актуальною в сучасній науці: лінгвістиці, соціології, психології, риториці і філософії. Багато в чому це пов'язано з інтенсивним і екстенсивним розвитком політичних, економічних і міжкультурних відносин в сучасному світі, а також з прагненням сучасного суспільства до вдосконалення та розвитку ефективності людської діяльності в усіх галузях.

Ефективне мовленнєве спілкування має особливе значення, коли люди використовують мову для соціально значимих цілей, і в першу чергу, в політиці і дипломатії. Ораторський стиль мовлення викликав інтерес вчених протягом багатьох років, починаючи з античних часів і до сьогоднішнього дня. У сучасних умовах роль політичного виступу набуває особливо важливого значення.

Дискурс можна розглядати як складне комунікативне явище, мовленнєву дію, яка включає в себе як соціальний аспект, що характеризує комунікантів, так і процеси виробництва і сприйняття повідомлення. У вузькому розумінні, дискурс являє собою зв'язну послідовність мовних одиниць, відтворюваних комунікантом для сприйняття співрозмовником в конкретний момент часу, у конкретному місці, керуючись конкретною метою [1; 2]. Перетин і розширення меж міжнародного спілкування призводить до того, що кожного політика слухають політики і громадяни інших держав. У зв'язку з цим важливо враховувати лінгвістичні та психологічні особливості міжкультурного політичного спілкування.

Актуальність цієї статті обумовлена необхідністю більш глибокого вивчення вербальних і невербальних характеристик політичного дискурсу з акцентом на міжкультурний аспект його сприйняття.

Об'єктом цього дослідження є англомовний політичний дискурс.

Громадське призначення політичного дискурсу полягає в тому, щоб вселити і переконати, пробудити в адресатові наміри, дати ґрунт для переконання і спонукати до дії. Ефективність політичного дискурсу можна визначити щодо цієї мети.

Політичний дискурс, щоб бути ефективним, повинен будуватися відповідно до певних вимог. Оратору необхідно:

- з самого початку вказати конкретний привід для виступу, вказати мотив;
- підкреслити від особи якої партії виступає;
- уникати прояву особистісних мотивів і намірів, тоді підкреслюється соціальна значущість і відповідальність в тому, що він представляє інтереси всього суспільства в цілому.

Одним із засобів знищення супротивника в політичних дебатах є висміювання противника, але образливий гумор сприймається суспільством як доречний тільки в найкритичніший період.

У більш м'якій формі виключають супротивника з гри, коли говорять не про особистості, а про помилкові неспроможні погляди. Відсторонивши таким чином опонента від рівноправної участі в обговоренні питань оратор залишається один на один зі слухачем; вільний обмін не передбачається, оскільки політичний дискурс не націлений на діалог [3].

Розуміння політичного дискурсу передбачає знання фону, очікувань автора, аудиторії, прихованих мотивів, сюжетних схем і логічних переходів, що існують у конкретну епоху. Тому необхідно визнати, що необхідно вивчати політичний дискурс в рамках політичної філології.

Політичний дискурс розглядається з трьох точок зору:

- чисто філологічного – як будь-який текст; проте звертаючи на політичний та ідеологічний фон;
- соціопсихолінгвістичної – при вимірюванні ефективності політичних цілей мовця;
- індивідуально-герменевтичного – при виявленні особистісних смислів автора або інтерпретатора дискурсу в певних обставинах.

Політологічна філологія досліджує співвідношення властивостей дискурсу з такими концептами, як «влада», «вплив» і «авторитет» у зв'язку з мовними особливостями поведінки мовців та інтерпретації їх мовлення.

Феномен мовленнєвого впливу являє собою різноманітне явище, тому ми спробуємо в даній статті розглянути політичну метафору в мові засобів масової інформації та його переклад. Політична метафора є мовленнєвим впливом з метою формування у реципієнта позитивної або негативної думки про ту чи іншу політичну одиницю / партію, програму.

Журналісти використовують також різновид метафори – алюзію – особливий прийом текстотворення, що полягає у співвіднесенні змісту тексту з прецедентним фактом, історичним чи літературним.

Як і інші технології мовного впливу, політична метафора стає все більш керованим явищем. Підвищується і ефективність її застосування: політична метафора чуйно реагує на події в країні і на мовну моду.

ЗМІ є сьогодні основним і ефективним інструментом політичних маніпуляцій. Політичною маніпуляцією називається специфічний вид мовленнєвого впливу, який має на меті впровадження у свідомість під виглядом об'єктивної інформації неявного, але бажаного для тих чи інших політичних груп змісту. Технології мовного впливу в ЗМІ сьогодні розроблені настільки, що можуть реально і суттєво впливати на поведінку мас, на результат виборів, на популярність того чи іншого політика або політичного проекту і т.д. Не дарма сьогодні журналістику називають «четвертою владою».

Необхідно відзначити, що при політичній дискусії терміни, оцінювані позитивно прихильниками одних поглядів, сприймаються негативно, часом навіть як образа, іншими.

Говорячи про суспільно-політичну лексику, можна виділити запозичення з інших мов (в основному, англійської, як міжнародної мови). Конкретними прикладами є: президент, прем'єр, спікер; парламент; регіон; імпічмент; інавгурація; рейтинг; легітимний; брифінг; саміт; мер; екстрагувати; сепаратисти і т.п.

Українські аналоги поступилися місцем вищеназваним запозиченням і нова суспільно-політична лексика широко застосовується в засобах масової інформації. Вивчення значення і місця запозичень англійської лексики в системі української мови, виявлення типів нових слів із суспільно-політичною семантикою, виявлених у засобах масової інформації, спроба класифікації цього пласта лексики і співвіднесення його із загальною системою запозичень сучасної української мови допомагає зрозуміти мову сучасного політичного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борботько В. Г. Элементы теории дискурса / Борботько В. Г. – К. : ВШ, 1981. – 114 с.
2. Карасик В. И. О типах дискурса [Текст] / В. И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс : сб. науч. тр. [под ред. В. И. Карасика, Г. Г. Слышкина]. – Волгоград : Перемена, 2000. – С. 5–20.
3. Коваль Н. О. Просодичні іміджеві характеристики політичної ораторської промови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Наталія Олександрівна Коваль. – Одеса, 2010. – 18 с.